

1 Mõistkem, et vanad eeldused ja alused enam ei kehti. Selle omaksvõtt
2 laseb meil hakata uuesti eristama olulist tähtsusetust, sisu vahust;
3 see laseb meil mõista, kus me tegelikult praegu oleme.
4 Ilmselt hakkasime alles nüüd, 2008. aasta suve lõpul, täielikult
5 aduma, kui olulised olid Eesti 17 aastat väldanud pingutused lõimumaks
6 taas Euroopaga. Nende pingutuste olemust ja ulatust võivad nimetatud
7 aastate välispoliitika tegijate ringist väljaspool seisjad vaid
8 aimata.
9 Eesti jõudmine Läände tänasel kujul on suuresti Eesti välispoliitika
10 taasasutajate nägu. Lennart Meri ja teda ümbritsenud noorte inimeste
11 visioon, et Eestist saaks võimalikult läänelik demokraatlik ja
12 liberaalne riik, NATO ja Euroopa Liidu liikmesmaa, polnud algselt
13 üldsegi nii iseenesestmõistetav, kui see tagantjärele näida võib.
14 Alternatiive oli küllaga. Et me üldse saame apelleerida demokraatia
15 ühistele väärtustele; et me instinktiivselt ja südamesopis tunnetame
16 ja tunneme ära valgustusajastust pärit esmased väärtused - vabaduse
17 sõnas, väljenduses ja ühenduses, õigusriigi ja õiguse ülimumlikkuse,
18 inimõigused -, on pigem erand, ime ja kindlasti mitte tunnetatud
19 paratamatus. Piisab vaid pilgust enda ümber, et selles veenduda.
20 Me ju võinuks valida paljude muude võimaluste vahel. Näiteks olla
21 neutraalne "pragmaatiline" väikeriik, mida mõned ärringkonnad on
22 alati soovinud, ning mis kulmineerub, nagu peabki, parimal juhul
23 pooliseseseisvuse ja nord-streamlikkusega, halvimal juhul aga "kõik
24 müügiks" riigifilosoofiaga. Ehk siis riigiga, mis pole loodud mitte
25 oma kodanike kaitseks ja õitsenguks, vaid osa inimeste rahateenimise
26 vahendiks. Või muutuda ksenofoobiliseks, natsionalistlikuks ja sestap
27 isoleerit, autarkiliseks ja poolautoritaarseks riigiks, kus oluline on
28 võim, selle evimine ja säilitamine koos tulenevate majanduslike
29 hüvedega, nagu ongi juhtunud suures osas postsovetlikust maailmast.
30 Või siis lihtsalt saada korrumpeerunud postkommunistlikuks riigiks,
31 kus maksab maksmine, mitte õigus ja seadus.
32 Pole midagi imestamisväärset, et tunnetame nii Eesti soovide kui ka
33 tegelikkuse sügavamates kihtides kõiki äsjamainit kolme hoovust.
34 Ennesõjaaegses Eesti Vabariigis ehk versioonis E.V 1.0 esines neid
35 küllaga. Pigem on ime, et alates oma riigi taastamisest ehk versiooni
36 E.V 2.0 algaastaist suutsime noidsamu hoovusi taltsutada, summutada,
37 tõkestada ja eemale suunata.
38 Kui heidame pilgu kommunismist vabanenud riikide käekäigule, tuleb
39 möönda, et liberaalsete, avatud, õigusriigi põhimõttele rajat ning
40 inim- ja kodanikuõigusi respektiivide demokraatiate arv pole just
41 ülemäära suur. Kui ma kaks kümnendit tagasi olin lugenud Francis
42 Fukuyama artiklit "Ajaloo lõpp?" ja saatsin koopia Loomingule usus, et
43 seda tuleb jagada ka Eesti lugejaga, siis valitses demokraatia
44 hegeliaanliku paratamatu võidu osas üleüldine optimism. Vaadates täna
45 petroriikides võimutsevat kapitalistliku autoritaarsuse tõusu ja
46 korrumpeerunud režiimide eliidi võimusäilitatismehhanisme kui
47 demokraatia täiesti elujõulist alternatiivi, näib nii minu kui ka
48 paljude teiste tollane optimism üsnagi lihtsameelsena.

49

50

51

52 **Toomas Hendrik Ilves "Meeloslasi mäletades"**53 **Diplomaatia nr 62, oktoober 2008**